

Återvinning av avfall i anläggningsarbeten

Advokaten Björn Hellman

tfn: 08-696 95 85 / 070-770 77 82

e-mail: bjorn.hellman@adv-aberg.se

Disposition

- Några ord om 15 kap. miljöbalken
- Vad är egentligen avfall, vad är biprodukt och när upphör avfall att vara avfall?
- Hur har avfallsdefinitionen i 15 kap. 1 § miljöbalken tolkats i rättspraxis?
- Användning av avfall för anläggningsändamål
- Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 september 2017 i mål nr M 7806-16
- Avslutande diskussion

15 kap. miljöbalken

- Miljöbalkens avfallskapitel
- Härrör från EU-rätten (t.ex. ramdirektivet om avfall)
- Helt nytt kapitel sedan den 2 augusti 2016 (prop. 2015/16:166)
- Det nya kapitlet innehåller många definitioner (t.ex. "avfall", "avfallsförebyggande åtgärder", "hushållsavfall")
- Avfallshierarkin (15 kap. 10 § miljöbalken)

Vad är egentligen avfall?

15 kap. 1 § första stycket miljöbalken:

Med avfall avses i detta kapitel varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Men, är avfallet en biprodukt?

15 kap. 1 § andra stycket miljöbalken:

Ett ämne eller föremål ska anses vara en biprodukt i stället för avfall, om ämnet eller föremålet

- 1) har uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet,
- 2) kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis, och
- 3) kommer att fortsätta att användas på ett sätt som är hälso- och miljömässigt godtagbart och som inte strider mot lag eller annan författning.

Har avfallet upphört att vara avfall?

15 kap. 1 § tredje stycket miljöbalken (s.k. *End of Waste*):

Ett ämne eller föremål som har återvunnits och uppfyller krav i fråga om fortsatt användning enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 39 § eller 15 kap. 40 § upphör att vara avfall.

15 kap. 39 § miljöbalken:

Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avfall ska hanteras som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Lag (2016:782).

15 kap. 40 § miljöbalken:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. avfall som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, och
2. avfallsförebyggande åtgärder som har särskild betydelse för skyddet för människors hälsa eller miljön.

Har avfallet upphört att vara avfall?

11 a § avfallsförordningen (2011:927):

En förteckning över de krav som ska vara uppfyllda för att olika slag av avfall ska upphöra att vara avfall i enlighet med 15 kap. 1 § tredje stycket miljöbalken finns i bilaga 5.

Skrot av järn, stål eller aluminium

I fråga om avfall i form av skrot av järn, stål eller aluminium anges kraven i rådets förordning (EU) nr 333/2011 av den 31 mars 2011 om kriterier för fastställande av när vissa typer av metallskrot upphör att vara avfall enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG.

Krossglas

I fråga om avfall i form av krossglas anges kraven i kommissionens förordning (EU) nr 1179/2012 av den 10 december 2012 om kriterier för fastställande av när vissa typer av krossglas upphör att vara avfall enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG.

Kopparskrot

I fråga om avfall i form av kopparskrot anges kraven i kommissionens förordning (EU) nr 715/2013 av den 25 juli 2013 om kriterier för när kopparskrot upphör att vara avfall enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG. Förordning (2013:1166).

Återvinning och bortskaffande

15 kap. 6 § miljöbalken:

Återvinna avfall: att vidta en åtgärd som innebär att avfall kommer till nytta som ersättning för något annat material eller förbereder det för en sådan nytta eller en åtgärd som innebär att avfall förbereds för återanvändning

Bortskaffa avfall: göra sig av med något som är avfall utan att återvinna det eller utan att lämna det till någon som samlar in eller transporterar bort det

Avfallsförordningen (2011:927)

Innehåller bestämmelser om avfall och avfallets hantering.

Ej tillämplig på icke-förorenad jord och annat naturligt material som har grävts ut i samband med en byggverksamhet, om det är säkerställt att materialet kommer att användas för byggnation i sitt naturliga tillstånd på den plats där grävningen utfördes och att den användningen inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön (11 § 3 p).

Central praxis

Palin Granitdomen (EU-domstolens dom den 18 april 2002 i mål C-9/00):

Om ett visst ämne ska betecknas som avfall ska avgöras med hänsyn till samtliga omständigheter med beaktande av syftena med avfallsdirektivet och behovet av att säkerställa att dess verkan inte begränsas.

Det är inte tillräckligt att ämnet eller föremålet kan användas för ett visst ändamål utan föregående bearbetning i den fortsatta produktionen. Ska verkligen komma att återanvändas utan föregående bearbetning.

Ekonomiskt fördelaktigt?

Lagring under längre tid?

Central praxis

Förbifartsdomen (Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen dom den 17 december 2014 i mål nr M 3345-11):

- Entreprenadberg av Stockholmsgranit från byggnation av Förbifarten
- Ingen deponering utan allt skulle användas som entreprenadberg
- Krossning sker liksom försäljning till externa intressenter
- Kommersiellt gångbar produkt (pris. 60-80 kr/ton exkl. moms)
- Omfattande behov i regionen

Central praxis

Förbifartsdomen (Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen dom den 17 december 2014 i mål nr M 3345-11):

- Syftet
 - Användas direkt utan annan bearbetning än den som är normal i industriell praxis
 - Användas på ett sätt som var hälso- och miljömässigt godtagbart
- Inte avfall utan biprodukt.

Användande av avfall för anläggningsändamål

29 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251):

34 § Tillståndsplikt B och verksamhetskod 90.131 gäller för att återvinna icke-farligt avfall för anläggningsändamål på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten, om föroreningsrisken inte endast är ringa. Förordning (2016:1188).

35 § Anmälningssplikt C och verksamhetskod 90.141 gäller för att återvinna icke-farligt avfall för anläggningsändamål på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten, om föroreningsrisken är ringa. Förordning (2016:1188).

Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 september 2017 i mål nr M 7806-16

Bakgrund:

Trafikverket hade till länsstyrelsen anmält uppläggning av ca 45 000 kbm jord- och schaktmassor från byggandet av E18 på sträckan Björkås-Skutberg strax väster om Karlstad, för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Länsstyrelsen beslutade att avvisa anmälan med motiveringen att fråga är om tillståndspliktig deponering av avfall.

(S.k. 12:6-samråd kan endast komma ifråga för verksamheter eller åtgärder som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken.)

Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 september 2017 i mål nr M 7806-16

Bakgrund:

Trafikverket överklagade till mark- och miljödomstolen i Vänersborg.

Mark- och miljödomstolen fann

- att de uppgrävda jord- och schaktmassorna var avfall men att de omfattades av undantaget i 11 § 3 p avfallsförordningen och därför inte omfattades av avfallsförordningen men däremot av miljöbalkens och miljöprövningsförordningens bestämmelser om avfall;
- att användandet inte utgjorde anläggning för deponi av avfall;
- att föroreningsrisken var mindre än ringa; samt,
- att hanteringen av massorna inte omfattades av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt miljöprövningsförordningen.

Domstolen återförvisade därför målet till länsstyrelsen för förnyad prövning enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Länsstyrelsen överklagade.

Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 september 2017 i mål nr M 7806-16

Mark- och miljööverdomstolen:

Den övergripande frågan är om den enligt 12:6 miljöbalken anmälda uppläggningsen utgör en tillståndspliktig deponering och därmed inte omfattas av tillämpningsområdet för 12:6 miljöbalken.

Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 september 2017 i mål nr M 7806-16

Mark- och miljööverdomstolen:

- Massorna var avfall enligt 15 kap. 1 § miljöbalken
- Hanteringen utgjorde bortskaffande av avfall (15 kap. 6 § miljöbalken)
- Undantaget i 11 § 3 p. avfallsförordningen var tillämpligt, men medförde inte att massorna föll utanför 15 kap. 1 § miljöbalken (=massorna var avfall)

Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 september 2017 i mål nr M 7806-16

Mark- och miljööverdomstolen:

- Eftersom massorna var avfall enligt 15 kap. 1 § miljöbalken omfattades de av 29 kap. miljöprövningsförordningen
- Uppläggningsen av massorna var deponi
- Därmed förelåg tillståndsplikt enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen
- Behov av lagändring?